

212. Jánoshalma határa

(Bács-Kiskun megye) A, Á, Ú

2010 tavaszán a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat megelőző feltárásokat végzett Magyar–Horvát gázvezeték nyomvonalára eső régészeti lelőhelyeken.

Gyékyényes-dűlő (HT-115 lh., KÖH 72679): A lelőhely a Mélykut Jánoshalmával összekötő műút mellett, a gázfogadó állomástól 1,2 km-re ÉK-re fekszik a határrész egy hosszan elnyúló É–D irányú alacsony földhátán. Március 19–22. között több ütemben összesen 630 m²-en kutattunk. A sárga homokos altalajon 7 objektum feltárta rajzolódott ki, közülük 2 gödör és 5 árok volt. A leletanyag alapján egy objektum köthető az avar telephez. A leletanyag hiányában ismeretlen korúnak meghatározott objektumok száma 6. Az árok kisebb-nagyobb szakaszát bontottuk ki, melyek többsége egyenes vonalú, íves metszetű és egyenetlen aljú volt. Ezek közül kivételnek számít egy derékszögben megtörő árok, amelybe a víztisztítás céljából egy mélyebb gödröt (ülepítő gödröt) ástak. Az ásatás jellegéből adódóan a feltárt részletek alapján az árok nagyobb összefüggéseit nem láthatjuk világosan. Az objektumok között szuperpozíciót nem tudunk megfigyelni, ami arra utal, hogy a tanyaszerű telepet egy rövidebb időintervallumban lakták.

Hergyevicza, Ignác-tanya (HT-133 lh., KÖH 73229): Április 22–30. között, több ütemben végzett kutatásunk során összesen 1062 m²-en 30 objektum feltárta rajzolódott ki. A feltárt 43 stratigráfiai egység közül 4 kemence, 3 munkagödör, 1 hamusgödör, 7 árokrészlet és 28 gödör volt. A leletanyag alapján 7 objektum az Árpád-kori telephez, kettő az újkorhoz köthető, az ismeretlen korúnak meghatározott objektumok száma 22.

Az Árpád-kori falvaink jellemző gazdasági egységei, a szabadban álló kemencék a szelvény, azaz a település szélén kerültek elő, egy csoportban. Két típusba sorolhatók. Az egyiket az 1. sz. kemencebokr objektuma képviselte, ahol két azonos szerkezetű kemence került elő, melyeket egy munkagödörből tüzeltek. Közös vonás, hogy a kemencéket és a hozzájuk tartozó munkagödört csak kissé mélyítették a földbe, ezért a boltozatot már nem sikerült megfigyelni. A munkagödörbe mélyedő kisméretű hamusgödört a kemencék szájától jobbra találtuk meg. A tüzelőberendezések körte alakú, erősen átégett 96 cm széles és 120 cm hosszú sütőfelületébe kerámiatöredékeket tapasztottak, amelyekből egy csaknem egész cserépbográcsot lehetett összeállítani. A kemencék gyengén átégett sütőfelületét egyik esetben sem újították meg.

A feltárt gödrök többnyire kerek vagy ovális keresztmetszetűek; 19 tálszerű, sekélyen az altalajba mélyedő, 9 méhkas alakú volt. Kisebb részüknek az oldalfalán átégés nyomait figyeltük meg, ezeket valószínűleg tárolóvermeknek használták. A feltárt kisebb-nagyobb árokszakaszközül kettő esetében tudunk nagyobb részletet megvizsgálni. Az egyik ezek közül sekély mérete alapján inkább karám részletének tartható, míg a másik funkciója szerint kerítőárok lehetett. Ebbe az árokba másodlagosan ásták bele egy kemence munkagödört. Az

ásatás jellegéből adódóan a feltárt részletek alapján az árok nagyobb összefüggéseit nem láthatjuk világosan. Az objektumok között szuperpozíciót három esetben tudunk megfigyelni, ami arra utal, hogy a tanyaszerű telepet egy rövidebb időintervallumban lakták.

A leletek elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Pópity Richárd, Szabó Dénes technikusok.

BENEDEK ANDRÁS

213. Jánoshalma határa

(Bács-Kiskun megye) A, Á, I

2010 tavaszán megelőző régészeti feltárásokat végeztünk a Magyar–Horvát gázvezeték-fektetés által érintett lelőhelyeken.

Farkas-tanya II. (HT-131 lh., KÖH 73225): A lelőhely Jánoshalma külterületén, a várostól D-re, a Kígyós-főcsatornától 1,4 km-re Ny-ra, a Farkas-tanyától 400 m-re DNy-ra, egy É–D irányba húzódó kisebb kiemelkedésen található. A lelőhelyet 2010 januárjában a régészeti megfigyelés során azonosítottuk, kiterjedését azonban nem tudtuk megállapítani. Április 7–8-án a nyomvonalon 321 m²-t tártunk fel. A sárga homokos altalaj, melyben az objektumok feltárta kirajzolódottak, az átlagosan 20–40 cm vastag felső termőréteg alatt jelentkezett. A szelvényben 9 régészeti jelenséget dokumentáltunk: 2 nagyméretű tárológödört, 1 kis gödört és 6 árokszakaszközül. A szelvény kis szélessége miatt az árokokat teljes hosszában nem tudtuk feltárni, így pontos funkciójukat, kapcsolataikat nem tudjuk meghatározni. Hasonló jellegük, egymásra merőleges, ill. párhuzamos elhelyezkedésük alapján talán kerítőárok lehettek. Régészeti korú leletanyagot az objektumokban nem találtunk, a szakfelügyelet során egy Árpád-kori orsókarika töredéke és egy peremtöredék került elő a területről. A régészeti jelenségek és a leletanyag alapján egy ismeretlen korú telep nyomát sikerült a gázvezeték nyomvonalában megfigyelni.

Hergyevicza, Szulcsán-tanyától Ny-ra (HT-132 lh., KÖH 73227): A lelőhely Jánoshalma külterületén, a várostól és a Jókai Tsz-tól DNy-ra, a Jánoshalma–Csávoly műúttól 3 km-re D-re, a Szulcsán-tanyától 300 m-re Ny-ra, egy É–D-i irányba húzódó kisebb kiemelkedésen található. A lelőhelyet 2010 februárjában a régészeti megfigyelés során lokalizáltuk, de kiterjedését nem tudtuk megállapítani. Áprilisban a nyomvonalon 47 m²-t tártunk fel. Az átlagosan 40–80 cm vastag felső termőréteg alatt jelentkezett a sárga homokos altalaj, melyben az objektumok feltárta kirajzolódottak. A megfigyelt 21 jelenség közül csak egy bizonyult régészeti korúnak, a többi egy legújabb kori tanya nyoma volt. A régészeti objektum egy a szelvényen egyenesen keresztülhaladó, mély, V-keresztmetszetű árokszakaszközül volt, melyből kevés Árpád-kori leletanyag (cserépbogrács peremtöredéke, bekarcolt vízszintes vonalakkal díszített oldaltöredék, vörös színű, díszítetlen, apró